

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

NON-PAYMENT OF ALIMONY AND LEGAL LIABILITY

Nozimjonov Abdulloh Abdurahimjon o'gli

Student at Tashkent City Law Technical School

Abstract

This article analyzes the legal nature of alimony obligations, the problems related to non-payment of alimony, and issues of liability based on current legislation. It also discusses the social consequences of avoiding alimony payments, legal mechanisms for protecting children's rights, and reforms carried out in this area. The importance of alimony obligations in maintaining social stability is also highlighted.

Keywords: alimony, family law, obligation, liability, child rights, court decision, enforcement process.

ALIMENT TO‘LAMASLIK VA JAVOBGARLIK

Nozimjonov Abdulloh Abdurahimjon o‘g‘li

Toshkent shahar yuridik texnikum o'quvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada aliment majburiyatining huquqiy mohiyati, uni to‘lamlaslik bilan bog‘liq muammolar hamda amaldagi qonunchilik asosida javobgarlik masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, aliment to‘lashdan bo‘yin tovlash holatlarining ijtimoiy oqibatlarini, bolalar manfaatlarini himoya qilishning huquqiy mexanizmlari va ushbu sohada olib borilayotgan islohotlar haqida fikr yuritiladi. Maqolada aliment majburiyatining jamiyat barqarorligidagi o‘rni ham yoritilgan.

Kalit so‘zlar: aliment, oilaviy huquq, majburiyat, javobgarlik, bola huquqlari, sud qarori, ijro jarayoni.

Kirish

Bugungi kunda jamiyatda oilaviy munosabatlar muhim ahamiyat kasb etadi. Oila jamiyatning asosiy bo‘g‘ini hisoblanib, unda farzand tarbiyasi, ma’naviy qadriyatlar va

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

ijtimoiy barqarorlik shakllanadi. Biroq ayrim holatlarda oilaviy nizolar natijasida er-xotin ajralib ketishi, natijada voyaga yetmagan farzandlarni moddiy ta'minlash masalasi yuzaga keladi. Ana shunday vaziyatlarda aliment majburiyati muhim huquqiy mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Aliment — bu voyaga yetmagan farzand yoki muhtoj oila a'zolarini moddiy jihatdan ta'minlash maqsadida qonun asosida undiriladigan mablag'dir. Ushbu majburiyat nafaqat huquqiy, balki axloqiy va ijtimoiy ahamiyatga ham ega. Chunki farzandni moddiy va ma'naviy qo'llab-quvvatlash har bir ota-onaning burchi hisoblanadi.

Aliment majburiyatining huquqiy asoslari

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga ko'ra, ota-onalar o'z voyaga yetmagan farzandlarini ta'minlashga majburdirlar. Ushbu majburiyat davlat tomonidan himoya qilinadi va sud qarori asosida aliment undirish tartibi belgilangan.

Amaldagi qonunlarga muvofiq, agar ota yoki ona farzandini ixtiyoriy ravishda moddiy ta'minlamasa, aliment sud orqali undiriladi. Sud tomonidan chiqarilgan qaror ijro organlari tomonidan nazorat qilinadi. Bu jarayon bolalarning huquqlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki, aliment faqat moddiy yordam emas, balki farzand oldidagi mas'uliyatni anglatadi. Ota-onaning ajrashishi farzandning ta'minoti to'xtashi kerak degani emas. Aksincha, bola manfaatlari har qanday holatda ustuvor bo'lishi lozim.

Aliment to'lamaslik muammosi

So'nggi yillarda aliment to'lamaslik holatlari ayrim oilalarda uchrab turmoqda. Buning sabablari turlicha bo'lishi mumkin. Ba'zi hollarda aliment to'lovchi shaxs ish joyining yo'qligi yoki daromadining yetarli emasligini sabab qilib ko'rsatadi. Boshqa holatlarda esa aliment majburiyatidan qasddan bo'yin tovlash kuzatiladi.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Bunday vaziyatlar, eng avvalo, voyaga yetmagan bolalarning ijtimoiy himoyasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Chunki aliment mablag'lari bolaning oziq-ovqat, ta'lim, kiyim-kechak va boshqa zarur ehtiyojlarini qoplashga xizmat qiladi. Agar bu mablag'lar o'z vaqtida to'lanmasa, bola manfaatlariga zarar yetishi mumkin.

Shuningdek, aliment to'lamaslik jamiyatda ijtimoiy adolat tamoyillarining buzilishiga ham olib keladi. Chunki farzand tarbiyasi faqat bir ota-onaning zimmasida qolib ketadi.

Aliment to'lamaganlik uchun javobgarlik

Qonunchilikka muvofiq, aliment to'lash majburiyatini bajarmagan shaxsga nisbatan ma'lum choralar qo'llaniladi. Avvalo, sud ijrochilari tomonidan qarzdor shaxsning daromadlari aniqlanadi va aliment undirish jarayoni tashkil etiladi.

Agar shaxs sud qaroriga qaramay aliment to'lashdan bosh tortsa, unga nisbatan ma'muriy yoki jinoiy javobgarlik chorasi qo'llanilishi mumkin. Bu esa qonun ustuvorligini ta'minlash va bolalar manfaatlarini himoya qilishga xizmat qiladi.

Ba'zi holatlarda qarzdor shaxsning bank hisob raqamlari, mol-mulki yoki daromad manbalari orqali aliment undiriladi. Bu choralar aliment majburiyatini bajarishni ta'minlashga qaratilgan.

Aliment tizimini takomillashtirish zarurati

Bugungi kunda aliment undirish tizimini yanada takomillashtirish dolzarb masalalardan biridir. Chunki jamiyat rivojlanib borayotgan sari oilaviy munosabatlarda ham yangi muammolar paydo bo'lmoqda. Shu sababli bolalar huquqlarini himoya qilish mexanizmlarini yanada kuchaytirish zarur.

Masalan, aliment to'lovlarini nazorat qilishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish samarali natija berishi mumkin. Elektron tizimlar orqali aliment to'lovlarini monitoring qilish, qarzdor shaxslarni aniqlash va ularga nisbatan tezkor choralar ko'rish imkoniyati yaratiladi.

JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATIVE RESEARCH

VOLUME-1, ISSUE-3, 2026

Bundan tashqari, aholining huquqiy savodxonligini oshirish ham muhim ahamiyatga ega. Ko‘plab fuqarolar aliment majburiyatining huquqiy oqibatlarini yetarli darajada bilmasligi mumkin. Shu sababli bu borada tushuntirish ishlari olib borilishi lozim.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, aliment majburiyati jamiyatda ijtimoiy adolatni ta’minlash va bolalar huquqlarini himoya qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Aliment to‘lamaslik esa nafaqat qonun buzilishi, balki axloqiy mas’uliyatni ham anglatadi.

Har bir ota-ona farzandining kelajagi uchun mas’ul ekanini unutmasligi lozim. Qonunchilikda belgilangan aliment majburiyatlariga rioya qilish orqali bolalarning munosib hayot kechirishiga sharoit yaratiladi. Shu bilan birga, davlat tomonidan bu sohada olib borilayotgan islohotlar aliment tizimini yanada takomillashtirishga xizmat qilmoqda.

Jamiyatda huquqiy ong va mas’uliyat oshgan sari aliment to‘lamaslik holatlari ham kamayadi. Bu esa sog‘lom va barqaror jamiyat shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.O‘zbekiston Respublikasining Oila kodeksi.
- 2.O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi.
- 3.Bola huquqlari to‘g‘risidagi xalqaro konvensiya.
- 4.Oilaviy huquq bo‘yicha ilmiy maqolalar va o‘quv qo‘llanmalar.
- 5.Sud amaliyoti materiallari va huquqiy tahlillar.

